

ADATTÁR.

OKLEVELEK GYÖNGYÖSI ISTVÁN ÉLETÉHEZ.

— Első közlemény. —

I. 1637.

Gróf Homonnai Drugeth János zempléni főispán és felső-magyarország főkapitánya, Gyöngyössi András udvari titkárának Varannóban házat és birtokot ír be zálogjoggal.

Nos Comes Joannes Drugeth de Homonna Judex Curiae Regiae, Perpetuus de Ungh ejusdemque ac Zempliniensis Comitatum Supremus Comes, necnon Sacrae Caesareae, Regiaeque Majestatis Partium Regni Hungariae Superiorum Generalis Consiliarius et Camerarius. Adgyuk emlékezetül mindeneknek ez levelünk rendében, hogy mi megtekintvén az mi jámbor szolgálóknak *Gyöngyössy Andrásnak udvari sekretariusunknak* mellettünk való jámborul, híven és tökéletesen szolgált szolgálattat, reá bízott dolghainkban hiveségét és dexteritassát, melyet ez ideig praestált, és ennek utánna is hasonló igyekezettel praestalandó, szabad uri jó akarattunkból és hozzá való indulatunkból megbecsültetvén ighaz becs szerint, Warano nevü várossunkban Zemplén vármegyében lévő eghéz hely épületét egy *Háznak*, az ki kezezőnségessen mostan Modron Thamás Hazanak nevezetik, melynek állól ugy mind Eyszakról Kőkény István szomszedgyai, pro fidelibus servitiis, meghnevezett jámbor szolgálóknak *Gyöngyössy Andrásnak*, maradékinak, successorinak és Legatariussinak is, mind az két ághon valóknak, minden hozzá tartozandó Pertinentiakkal egietemben, ugy mint szántó földével, Réteivel, legheltető heliekkal, kerteivel, Erdőivel, Szőlőivel, Halászó vizeivel, egy szóval mindennemü, akar mi nével nevezendő hasznával és obventioival, kivévén azon heilt, mindennemü szokott adózástul, paraszti munkátul s szolgálattul háromszáz magyar forintban adtuk és conferaltuk sabadságkal, illien okok és conditiok alat. Hogi sem mi sem peniglen az mi maradékink, successorink, mind az két ághon valok át nem veszük, sem veszik az meghírt inscribalt házat *Gyöngyössy András*tól és maradékítól, successorítól és legatariussítól mind az két ághon valóktól, seőt kezénél hadgiuk és sabadsághossan birnia enghediük, mind addigh nala migh mi avagy az mi maradékink, successorink mind az két ághon valók az meghnevezet summai pénzt plenarius

akori jó folió pénzül, le nem teszük. Hogy ha penighlen üdővel azon ház mellet való más házat, az kik edgiüt építettének volt ennek előtte is és giüvő voltannak applicalna, melliet most Mogiorossy István bir, Gyöngyössy András magha successori utriusque sexus universi és legatariusi maghokhoz valtanak, hassonló szabadsághal birhassak azt is, cum praerogativa Exemptionis, et cum omnibus pertinentiis, mint az melliet most adunk és conferralunk, és annak is árát, valamint azt maghokhoz valtanak az kiváltásnak idein simul et semel tartozzunk az Capitalis summával le tenni maghunk maradékink utriusque sexus universi és successorink. Az épületet penigh illien forma engettetik megh nekiek azon házakon egy kamarabótot kőből szabad leszen éppitenük az házból nyílot többit nem. Egieb fa épületek, az mellieket azon funduson építenének azzal az boítal edgiüt, az minth találatnak meghbecsültetvén értelmes emberekkel, azoknak is ighaz árát a Capitalis Summával edgiüt az kiváltásnak idein, mi és maradékink, successorink mind az két ághon valók tartozzunk le tenni nekik. Az kiváltásnak ideie előt egy holnappal tartozzunk megh kínáltatni az Summa pénznek fölvételével maghát, avagy successorit, melliet tartozzanak fölvenni minden ellenkezés nélkül. Arra is léptünk Uri io akaratumkból, hogy azon házakat és azoknak pertinentiaiat élteigh Gyöngyössy Andrásul ki nem valtiuk. Maghunkra haeresinkre és successorinkra válalván, mind az házak épületeért ighaz, böcs szerinth való contentatióját, az kiknek illik mind penighlen mindennemő impetitorok és Peresek ellen való evictiot. Melinek nagiober erősséghe adtunk az kezünk írásával megerősitet pechetes levelünket. Datum in Libera Regiaque Civitate Cassoviensi die sexta mensis Octobris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo trigesimo septimo.

(A szepesi káptalan levéltárából.)

II. 1652.

Baranyay Gáspár a fia és leányai Borbála jászói Horváth Andrásné és Ilona Gyöngyössi Istvánné között az anyai birtokokra nézve osztályos szerződésre lép.

Nos Conventus Mon. b. Joannes de Jazou etc. Memor. etc. Quod Generosus Dnus Casparus Baranyay de Eadem, ab una: partibus autem ab altera, Nobiles Dnae: Barbara Andreae Horváth de Jászó, ac Helena Baranyay, Stephani Gyöngyössy Egregiorum Consortes, ex Nobili quondam Helena Ördögh Consorte eiusdem Dni Fatentis naturaliter procreatae, coram Nobis personaliter constituti, matura et bene digesta animi ipsorum deliberatione intra se se praehabita, sponte, libere, vivaque vocis ipsorum ministerio confessi sunt, et retulerunt coram Nobis in hunc modum. Quomodo idem Dnus Caspar Baranyay Fatens adhuc in juvena aetate constitutus, Nobilem quondam Helenam Ördögh, Egregii quondam Georgii Chuda Relictam, sibi in uxorem legitimam duxerat, ex qua Conthorali sua, Barbaram et Helenam Filiae eiusdem sunt promanatae, ac procreatae ac tandem post pia defunctae Consortis suae fata, probis et honestissimis Christianae pietatis moribus per eundem Patrem suum Charissimum institutae

et eductae, memoratisque Egregiis Andrea Horváth de Jászó, et Stephano Gyöngyössi, iuxta exigentiam Status Christiani, ab eodem Patre suo Charissimo honorifice quoque extitissent emaritatae; Volens itaque post emaritationem earundem Filiarum suarum, Paternum ac benignum animum suum erga dictas Filias, ac Filium, Melchiorem Baranyai, ex Nobili quondam Elisabetha Checzei Consorte sua progenitum, declarare, ne futuris temporibus inter easdem Filias, et Filium suum aliquae Controversiae, vel Lites, aut Litium fomites, quae ex utraque parte emergi, et exoriri posse viderentur, quin potius sopitis, et annihilatis quibusvis tandem controversiis, aliisque certis, bonis, iustis, rationabilioribusque de Causis communi bono Filii, Filiarum, et Generum suorum ductus, ad bonae pacis, et tranquillitatis devenisset unionem, atque in bonis, Juribus eorundem maternis infra declarandis, absque Constientiae suae laesione, talem fecisset, et celebrasset inter eosdem Fassionem, et mutuum, ac vicissitudinariam Collationem; prout fecit, et celebravit coram Nobis tali modo: Quod siquidem dictus Dnus Casparus Baranyai, cum praefata Helena Ördögh Consorte sua Charissima, diversis temporibus, Bona sua in Cottu Unghvariensi existentia, imo etiam post decessum eiusdem ex hac vita, subsidio et adminiculo eorundem Bonorum, dictas Filias concernentium, partim oppignorando, ac alia quavis praevia ratione permutando, industrie acquisiverat, ne futuris temporibus, Nobilis Dna Clara Úsz, pronunc Conthoralis eiusdem Dnae Fatentis, in aliquibus molestiis, vel debitis, una cum Filio superius specificato permaneant, tali modo praedictas Filias suas, voluit contentas facere; siquidem his caris, et iniuriis temporibus, praefatas Filias suas pecuniarum summa non potuit contentare, futuram etiam modalitatem praetacti Filii sui respiciens, et ut eadem praetacta Bona, bonis maternis, earundem dictarum Filiarum suarum, in iam dicto Comitatu Unghvariensi acquisita, idem dictus Filius eiusdem dicti Fatentis tutius possidere, imo et post obitum eiusdem dicti Fatentis, bona praefati Filii sui materno, in Cottu Abaujváriensi quomocunque tandem super ipsum devoluta, iam toties fatis Filiabus suis in contentationem earundem dedit, donavit, contulit, et per manus statim et de facto assignavit. E converso vero, eadem quoque Barbara, et Helena Baranyay, Filiae praedicti Dni Fatentis, considerato tali zelo charitatis Parentis sui charissimi, obligant se coram Nobis strictissime: nullo modo, facto, via, vel arte, eundem iam dictum Patrem suum, ac etiam Fratrem Melchiorem Baranyay, haeredesque et posteritatos eiusque utriusque sexus universos, in hac eadem Transactione impedituros; quin potius si aliqua praetensio Nobilis Dnae Susannae Csuda, Pauli Szepesi et Evae similiter Csuda, Francisci Horváth Egregiorum Consortibus in hoc eodem negotio esset eadem Dnae Barbara, et Helena Baranyay super se se assumunt, imo si ita res postulaverit, ex suis propriis Bonis eorundem, ratam portionem exolvere volunt. Hac insuper conditione adiecta: quod si successu temporis iam toties dictus Melchior Baranyay, Frater eorundem, in declaratis Bonis, hic in Cottu Abaujvariensi existentibus quoquomodo turbare voluerit; extunc liberum sit, eisdem Barbarae, et Helenae Baranyay, Bona illa propriis eorundem Bonis acquisita, in specificato Cottu Unghvariensi existentia, statim et de

facto manu apprehendere; idem quoque Frater eorundem, maternis suis Bonis, nimirum in isto Cottu Abaujvariensi existentibus, contentus esse debeat, et teneatur. Casu vero (quod tamen Dnus DEUS benigne protrahere dignetur) si eundem Melchiorum Baranyay sine haeredibus ex hac vita decedere contigerit, eademque iam toties nominatas Barbaram, et Helenam Baranyay, in iam specificatis Bonis, in Cottu Abaujvariensi existentibus aliquis exturbare niteretur, in tali casu liberam iurisdictionem habeant, Bona sua in factu Cottu Unghvariensi existentia pro se usurpandi, et apprehendi. Ulterius, siquidem idem dictus Fatens, Bona Chetnekiana, et Berentheiana, in Cottu Borsodiensi existentia, eisdem Filiis eiusdem Fatentis iure Materno concernentia, ad hoc usque tempus possidebat, et iam coram Nobis eisdem Filiabus suis ad manus resignavit, eosdem Patrem et Fratrem suos charissimos, praesentibus hisce Literis nostris, generaliter quietant, et perpetuis semper temporibus omnes praesentiones, si aliquae quomodocunque excogitari possint, sopitas esse volunt. Harum etc.

(Jászói Convent R. p. 71.)

III. 1663. január 14.

Csetneken Baranyai Borbála jászói Horváth Andrásné és Baranyai Ilona radvanczi Gyöngyösi Istvánné között kelt osztálylevél.

Anno Dni 1663. Die 14. Januarii in oppido Csetnek facta est Divisio Bonorum inter Nobiles Dnas Barbaram et Helenam Baranyai Generosorum Andreae Horváth de Jászó, ac Stephani Gyöngyössi de Rodvancz Conthoraliu In Cottu Gömöriensi existentium per modum et ordinem infrascriptum. Equidem:

Primo. Nemzetes *Baranyai Borbála* Aszszonnak ezek jutottanak *Csetneken*: Marus Péter házastul; vagyon egy fia, két ökre, két tehene. Süveges Gáspár helyestül házastul vagyon, fizett adót fl. 6. Csapó Mátyás házastul helyestül, két fia egy tehene fizet fl. 4.

In Possione Geczely.

Geczelyben Hankovay György egész helyes, vagyon egy fia, két ökre, egy lova, két tehene, fizet annuatim árendát fl. 13.25.

Kis-Szlabosson Rusznák János egész helyes, vagyon hat ökre, 20 juha, egy lova, két tehene, két fia, fizet fl. 13.25.

Fekete-Lehotán Orosz Vaszko zsellér helylyel edgyütt, egy fia, két tehene, fizet 1.50.

Dobsina várossában Filiczki Tamás fél helyes, két ökre, két tehén, fizet fl. 9.

Mészáros Lőrincz helyestül, van két tehene fl. 3.

Secundo. *Baranyai Ilona* részéről *Csetneken* Marus Mátyás házával Mészáros Mester ember, Kovács János zsellér, egy tehene fizet adót fl. 4.

Lakatos János, mellynek az helye az kastély előtt való pusztá jutott, még nőtlen.

Fekete-Patakon Vidó Antal fél helyes, fia hat, 4 ökre egyik két tehene, fizet adót hat idest, fl. 6.63.

Item Hlaváts András fél helyes, két ökre, két tehene, 30 juha, item az eőcse Varga Bálint fizetnek fl. 6.63.

Berdárkán Koljás Jakab és Lendonib Bálint egy fiok, két lovak, két ökrök, 4 tehene, fizetnek 13 forint 25, idest fl. 13.25.

Nagy-Szlabosson Sesták András egész helyes, 3 fia, két tehene, két lova, fizet árendát fl. 13.25.

Rédován Koska János és Olexa zsellérek . . .

Dopsinán Jakab Péter helyestűl, vagyon két fia, két ökre, egy tehene, fizet fl. 5.50.

Ezeket kívül mind az kettőnknek, közös jobbágy, ugyan *Dopsán* jutott Sverko György, két ökre, két lova, egy tehene fl. 5.50.

Ennek mind szolgálattya, mind árendája közre megyen, az kastélybéli szép egy palota két bor egy pincze, ehez való malombéli rész és az hámrókból való proventus equaliter két részre oszollyon. Item *Tornavai*, *Somkúti* és *Csákányi* puszta praediumok fennmaradnak, közönséges haszon kedveért.

Ezeket az elosztott jószágokat In Anno 1663. Szent-Lőrincz napján mint két részről vetették zálogban ugyan Csetneken lakozó Pernyik Jakabnak és feleségének Koldús Dorka aszszonnak; három esztendőig kiváltása nem szabad; azután ha bírni fogják, minthogy magtalanok, ha húsz esztendeig bírni engedgyük, s nem lészen semmi maradéka, viszszaszálljon egy pénz nélkül kinek-kinek az jószágok minden kár nélkül.

Per me Stephanum Gyöngyösi s. k. p. h.

Item Baranyai Ilona s. k. p. h.

Coram me Andrea Homoki Iur. assor.

J. Cottus de Unghvar s. k.

(Gróf Andrásyak krasznahorkai közös levéltárából.)

IV. 1665. november 14.

A füleki nemesség és várórség által az italmérési joguk megvédelmezése ügyében Gyöngyösi Istvánnak adott Utasítás átírva a jászói Convent által 1666.

Nos Conventus mon. b. Joannis baptistae de Jazou. . . Memoriae commendamus . . . Quod egregius Stephanus Gyöngyössy nostram personaliter veniens in praesentiam, exhibuit nobis et praesentavit certas quasdam literas instructionales Egregiorum et Nobilium Dominorum Militum praesidiariorum tum equestris quam pedestris Ordinis Praesidii Filekiensis in simplici papyro per modum libelli confectas sub sigillis eorundem usualibus confectas et emanatas, petens nos debita cum instantia, quatenus nos easdem transcribi, protocollis, praesentibusque literis nostris inseri faceremus, atque paria sive exemplar earundem in transumpto literarum nostrarum authentice Eidem extradari facere vellemus, quarum quidem literarum tenor talis est. Instructio. Az Fileki nemességből és lovas és gyalog vitézlk rendből álló seregből választott követeinek nemes és vitézlk Gyöngyössy István, Kiss Mihály és Illyés Tamás Uraknak adattott. Primo. Méltóságos Palatinus Urunktól ő Nagyságától audientiat

kérvén, fejedelmi méltósága szerint való üdvözléssel köszöntsék ő Nagyságát követ Uraim. — Secundo. Megadván az Credentialis levelöket, alázatosan kövessék Palatinus Urunkat és mentsék követ uraim egyszerűsmind mind az nemességet, s mind az sereget ebben az korcsma dolgában, hogy megindultunk, azzal nem az ő Nagysága bosszuságára célozunk, melyet csak abból is igaznak ítélhet ő Nagysága fejedelmi bölcs elméje, Sok kárunkkal és alkalmatlanságunkkal mennyi esztendőig túrtük és szenvedtük mind nemességül mind seregül az ő Nagysága méltóságos tekinteteért, és bizonyára nem másért az esztendőnként való egy-egy kántorbéli szabad bor-korcsmánknak nem árulását, de már tovább nem szenvedhetjük, ezekért, mert:

1. Esztendő által főkapitány ő nagysága korcsmáján oly borokat árulnak nagy drága áron, mely az jó bornak nevét sem érdemli, hitelben pedig senkinek abban az rossz borban nem adnak, a mint Palatinus Urunk ő nagysága és jó emlékezetű fiának főkapitányságának idején.

2. Méltóságosan és kegyelmesen recognoscalhatja ő Nagysága azután is, hogy az egy kántorbéli borkorcsmát az nemesség és sereg fejében jó akaratunkig oda engedték eleink közül némelyek ő Nagyságának, hordostúl akó és köből számra is mindenkor szabad volt bort vennünk és adnunk mind benn az végházban s mind kívül esztendőn által; most pedig abban az ususban mind turbáltattunk, declaraljuk követ Uraim boldogházi Kis János nemes atyánkfia házára mint küldött Vicekapitány Ur és az lakó nemes embernek Pataki Mihálynak borát mint vágta ki. Azután boldogházi Kis Péter, Gombkötő János és Batik János nemes atyánkfiakra mi módon izent Vicekapitány Uram, hogy hordóval és akóval és köböllel bort adtak s mivel fenyegetőzött ő kegyelme (házához menvén említett Kis Péter atyánkfia) mind ő kegyelme ellen, s mind ellenünk.

3. A végház körül való falukról is, ha ki jó és olcsó bort akar itcze-számra behozni, mint nem bocsátják be, és az földes urakra és azon faluk lakosira is minemő haragja volt szegény Koháry István urnak a bor árultatásért és serfőzésért; mint itatta és vágatta ki Vécsey Sándorné asszonyom borát Bolgáromban, Miklós deák Uramat mint akarta Koháryné asszonyom kivetni Sidi portiójából, hogy az bort árultatott, mostani Vicekapitány Uram mint verette meg az Fülekpüspöki bírót, hogy Tassy Mihály atyánkfia borát fizetésért bevette és árulni engedte. És végház kapuján mint nem bocsátják be, ha falukról bort vagy sert akarnak behozatni szükségünkre, mind ezeket bővebben declarálják Követ Uraim, ha annyi ürességét látják Palatinus Urunknak és az szükség úgy fogja kívánni.

4. Ezekután alázatosan emlékeztessék arra Palatinus Urunkat Követ Uraim: tudja ő Nagysága és recognoscalhatja kegyelmesen, hogy a nemesség és sereg fejében csak egynehányan adták ő Nagyságának az szentmihály-napi borkorcsmát, és úgy is csak jó akaratjokig és arrul semmi oly contractus nem költ ő Nagysága és az nemesség és az sereg között, mely miatt meg nem másolhatnánk azt az végezést. Járul az is ide, sem az mi eleink, sem mi nem contraháltunk és nem

V. 1668. decz. 18.

Pozsony. Széchy Mária levele Bicsányi Istvánhoz baloghvári tisztartójához.

Isten megh aldyon!

Im Gyöngyössi István, a ki komornyik volt, be mégyen baloghi kapitánysághra, azért a mely házban ennekelőtte a kapitányok laktanak, azon házat tisztítasd ki, lakjon abban. Mivel pedig conferáltuk Babaluska nevű falucskát, azt is mindgyárt bocsásd per manus, és jóllehet most arról semmi írást nem adtunk, mindazonáltal Isten haza vivén, neked is tudtadra adgyuk, mi formában bocsttáuk kezéhez. Ezek után Isten veled. Datum Posonii 18. Xbris 1668.

Asszonyod

G. Anna Maria Széchi s. k.

Czim: Baloghi tisztartónknak Bicsányi Istvánnak adassék.

(Félíven összehajtva, pecsétje fekete, csak az aláírás sajátkezüleg, eredetije az orsz. ltárban.)

VI. 1669. jun. 8.

Gyöngyösi István nyugtája 120 frtról az ungmegyei szent-iványi pusztáért.

Én Rodvanczon lakozó Gyöngyösi István recognoscalom per praesentes, hogy én vettem fel Bornemisza Mihály Uramtól Asszonyunk ő nagysága Ungvári számtartójától az Rodvanczi Szent-Iványi puszta helyért száz huszforintot fl. 120, melyről ő kegyelmit quietalom. Datum in Arce Ung Anno 1669. die 8. juny.

Idemqui supra s. k.

(A jászói Conv. ltárában lévő eredetiről.)

VII. 1674.

Andrássy Miklós Gyöngyössi Istvánnak és feleségének Csetneken egy házat 15 évre ezer frtban beir, az egri káptalan hitelesített levele mellett.

Fassio Generosi Domini Nicolai Andrászi de Szent-Király cum assumptione onerum et quorumlibet gravaminum liberorum suorum tam ex nobili Domina Clara Zicsi priori, quam vero ex Domina Elisabetha Kerekes posteriori nempe consortibus suis susceptorum et progenitorum in se ipsum facta, super certa quadam domo sua (quae per Dominam olim Annam Monaki, genitricem praelibati Domini Fatentis, egregio quondam Caspari Mészáros alias Nagybányay collata extitisset et successive in eundem Dominum fatentem condescensa et devoluta fuisset) in oppido Csetnek Comitatus Gömöriensis ingremiato existente cum universis appertinentiis suis *Egregio Stephano Gyöngyössi et nobili Dominae Judithae Görgei*, consorti ejusdem, ipsorumque haeredibus et posteritatibus ac etiam legatariis utriusque sexus universis in et pro mille florenis hungaricalibus ad integros quin . . . decim annos inscripta, celebrata.

NAGY IVÁN.

(Egri káptalan hit. ltár Elenchus 1005. lap.)